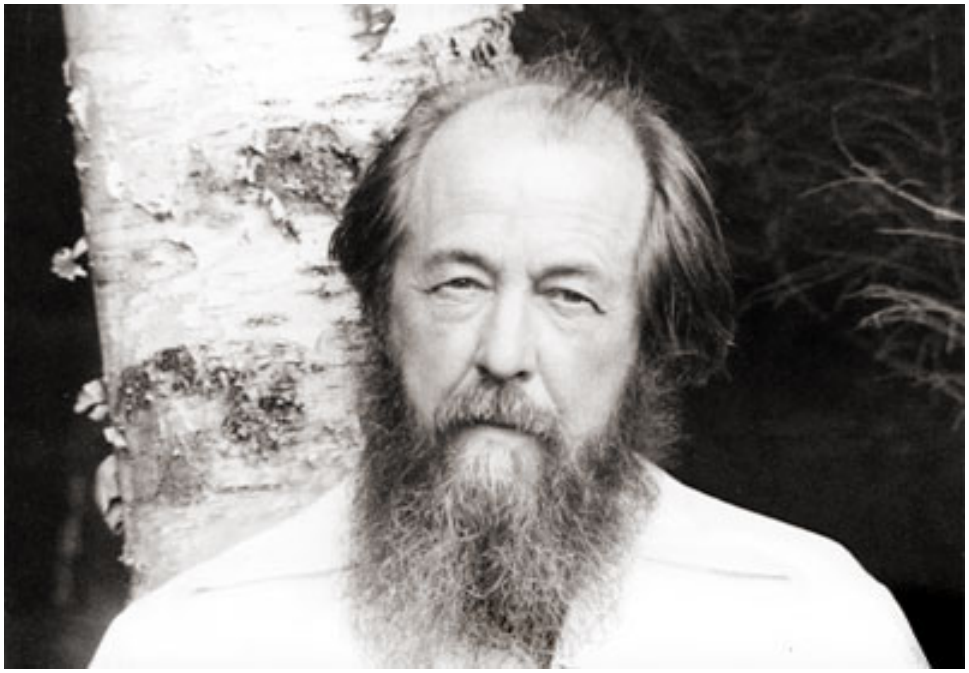

„ A kommunistáknál kártékonyabb és veszélyesebb embertípust
még nem produkált a történelem.
Cinizmusuk, szemtelenségük, hataloméhségük, gátlástalanságuk,
rombolási hajlamuk, kultúra – és szellemellenességük
elképzelhetetlen minden más, normális, azaz nem kommunista ember számára.
A kommunizmus nem ismeri a szégyent, az emberi méltóságot,
és fogalma sincs arról, amit a keresztény etika így hív: lelkiismeret.
A kommunista eltorzult lélek,
egészséges szellemű európai ember nem lehet kommunista.
Nincs olyan vastag bőrt igénylő hazugság,
amit egy kommunista szemrebbenés nélkül ki ne mondana,
ha azt a mozgalom érdeke
vagy az elvtársak személyes boldogulása úgy kívánja.”
(Alekszandr Szolzsenyicin)

*

Egy társadalom erejének vagy erőtlenségének a meghatározója
mindenekelőtt a lelki élet színvonala, és csak másodsorban az iparé.
A piacgazdaság, sőt még az általános jólét
sem lehet önmagában az emberi lét koronája.
A társadalmi viszonyok tisztasága fontosabb, mint a bőség.
Ha egy nemzet lelkierői elapadnak,
nincs az a tökéletes társadalmi berendezkedés, nincs az az ipari fejlettség,
amely megmentené a pusztulástól.
A korhadt, odvas fa előbb-utóbb kidől.
Minden lehetséges szabadságjog közül
óhatatlanul a lelkiismeretlenség szabadsága tör az élre:
nem lehet se betiltani, se törvényekkel megzabolázni.
A társadalom tiszta légkörét, sajnos, nem lehet a jog eszközeivel megteremteni.

E háromnegyed évszázad legszörnyűbb öröksége a lelkek szétrombolása.

Rettenetes, hogy a züllött vezető osztály
– a sokmilliós párt- és állami nómenklatúra –
nem volt hajlandó önként lemondani
egyetlen megkaparintott privilégiumáról sem.
Évtizedeken keresztül élt lelkiismeretlenül a nép nyakán,
és ezt szeretné tenni továbbra is.

Vajon van-e akár egy is az egykori hóhérok és zsandárok közül,
akit megfosztottak funkciójától, érdemtelenül szerzett magas nyugdíjától?
Halálukig kényeztettük Molotovot,
ma is körülajnározzuk Kaganovicsot, s még sokakat.
Németországban az ilyeneket – de még a kisebb halakat is –
mind bíróság elé állították,
nálunk meg épp ellenkezőleg, manapság ők fenyegetőznek bírósággal,
és van, akiknek ma – ma! – állítanak emlékművet,
mint Berzinnek, a gonosztevő csekistának.
Ugyan már, még hogy megbüntetnénk az állami bűnözőket?
Még hogy akár a legkisebb megbánást is tanúsítanák?
Legalább a nyilvánosság erkölcsi ítéletének alá kellene vetni őket…
De nem, úgy látszik, mi már csak így fogunk tovább araszolni…

És mi van a glasznoszty és a peresztrojka dicső mozgatóerőivel?
E divatos szavak mellől hiányzik a megtisztulás szó.
Így aztán nem csoda, hogy az új nyíltságban
megnyíltak mindazok a tisztátalan szájak is,
amelyek évtizeden keresztül szolgálták ma totalitárius rendszert.
A mai nyíltság minden négy dalnoka közül
három a Brezsnyev-éra talpnyalója volt,
de vajon melyikük vezekelt saját bűneiért
ahelyett, hogy az arctalan „pangásra” szórta volna átkait?

Az egyetemek humán tanszékein
ma is öntelten hirdetik ugyanazokat a hittételeket,
amelyekkel évtizedeken át butították a hallgatókat.
Az úgynevezett művelt emberek tízezreit fertőzte meg
a képmutatás, a gerinctelenség,
és mi senkitől sem várunk bűnbánatot,
ezt az egész lelki gennygócot cipelnünk kell magunkkal a jövőbe?

Alekszandr Szolzsenyicin: Hogyan mentsük meg Oroszországot?
Töprengések
(részlet)